

Xuraman Hüseynzadə

Corc Oruellin "1984" romanında Culiya Uinstonona deyir: "İstəyirəm, əsl qadın paltarları tapım, mürdar kombinezonun yerinə onları geyinim. İpək corab, hündür dabanlı ayaqqabı geymək istəyirəm. Bu otaqda Partiya yoldaşı yox, qadın olmaq istəyirəm!"

Qadın-dünyanın ən gözəl varlığıdır. Qadın-anadır, həyat yoldaşdır, bacıdır, bibidir, xaladır, nənədir... Culiyanın dediyi qadınların bayramıdır. Ailənin hər

əziyyətdə. Axı onlar əzaba qatlaşmaqdan, əziyyət çəkməkdən qorxmurlar... Dünyanın zərif məxluqlarının sevilməyə layiq olduqlarını Oskar Uayld da təsdiqləyir:

"Qadınlar sevilmək üçün yaradılıblar, anlamaq üçün deyil." Onore de Balzak da onları sevməyin gözəlliyindən söz açır: "Qadınlar bizi sevdikləri zaman hər günahımızı bağışlayarlar." Qadınlar haqda deyilmiş gözəl sözlərlə bərabər yazılmış şeirlər də onlar üçün gözəl hədiyyədir... "Gözəl qadın gözə, yaxşı qadın ürəyə xoş gələr, birincisi brilliant, ikincisi xəzindir"- Napoleon da onlar haqda bu fikirdə olub.

"Sevən qadın sevdiyi kişinin bütün qüsurlarını, hətta cinayətlərini belə ilahiləşdirir"-bu sözlərin müəllifi isə "Cinayət və Cəza"nın müəllifi Dostoyevskidir... Viktor Hüqo onları gözəl yarıdanla bərabər, sevimli edənün də adını çəkir: "Qadınları gözəl

Fəqət indi?
Belin bükülmüş,
saçın ağarmış,
Nə dərdini bilən var,
nə üzünə gülən var!

"Bir qara paltarlı qadına..."

Ramiz Rövşən "Qara paltarlı qadın" şeirində incə, zəif varlıqların daxili aləmini poetik dillə oxuculara göstərir:

Kişilər bir olmur, atam balası, -
qorxağı var, igidi var.
Amma hər kişinin öləndən sonra
qəbri üstə aqlayası
Bir qara paltarlı gözəl qadına
ümidi var.

Şair, həyat yoldaşının nə demək olduğunu bu şeir vasitəsilə bir daha oxuculara çatdırır:

Sən öləndə
kim olacaq gözəl qadınları
Qardaşını olacaq,
yadını olacaq?

"Günəş gülimsəyər,
çiçəklər gülər"

Təranə Vahidin qadının həm də torpaq olduğunu deməsi də maraqlıdır... O, kimsəsiz qadın onların layiq olmadıqlarına bənzədir:

Budanmış ağac,
qanadı qırılmış quş,
öləmiş ocaq,
kimsəsiz qadının
cizgiləridir
bütün bunlar...

Kimsəsiz qadın
gecələr ömrünün
boş səhifələrinə
arzularını hörər.
Günəş gülimsəyər,
çiçəklər bitər.
ömrü
bağçasında.

T. Vahid, qadınların kövrək, həssas, bəzilərinin isə qəlbisimiq

"Sevimli, əziz qadın" - Qadınlar Bayramı haqqında...

yükünü çiyində çəkən, hər əziyyətə qatlaşan qadınların günüdür... Tarixə nəzər yetirdikdə kişilərlə bərabər qəhrəmanlıqlar etmiş, lazım gəldikdə silaha sarılıb düşmən üzərinə getmiş nə qədər qəhrəman qadınlar görürük... Onların əzmkarlığının göstəricisi olan tarixlərdən birini yaşayırıq...

"Çörək və gül"

1908-ci il martın 8-də Nyu York Sosial-Demokrat Qadın Təşkilatının çağırışı ilə 15 min qadın, daha qısa iş saati, kişilərlə bərabər əmək haqqı və səsvermə hüququnun təmin olunması üçün nümayiş etdilər. Nümayişdə ayrıca ilk dəfə olaraq dekret icazəsi istəyən qadınların şüarı "Çörək və Gül" idi. Çörək həyata olan sevgini, ac qalmamağı, toxluğu, gül isə daha rifah həyat tərzini ifadə edirdi.

İlk Qadınlar Günü mərasimi 1909-cu il fevralın 28-də Nyu Yorkda baş tutub. Bu, Amerika Sosialist Partiyası tərəfindən Beynəlxalq Qadın Tikiş İşçiləri Birliyinin 1908-ci ildə keçirilən tətilinin yada salınması münasibətilə təşkil olunmuşdu. 1909 -cu ildə isə Avropadakı qadınlar, fevral ayının son bazar gününü- həmin ayın 28-ni ilk qadın günü olaraq keçirdi.

1910-cu ildə Kopenhagen şəhərində keçirilən Qadın Sosialist İnternasionalının qurultayında 1857-ci il martın 8-də Nyu-Yorkda başlayan mübarizənin, qadın hüquqlarının genişləndirilməsi və qadın həmrəyliyinin simvolu olaraq Klara Setkin adlı alman sosialist qadını, Amerikada 8 martda yandırılaraq öldürülən 129 qadın işçinin xatirəsinə hər il 8 mart gününün Dünya Qadınlar Günü olması təklif edir və bu təklifi qəbul edilir.

Sevilmək üçün yarananlar

Henri Müller deyir: "Qadınlarla bağlı edəcəyiniz üç şey var: ya onları sevməzsiniz, ya onları üçün əzab çəkə bilərsiniz, ya da onları ədəbiyyata çevirə bilərsiniz." Sevilmək üçün yarananlardan ötrü əzab da çəkmək olar,

edən Tanrı, sevimli edən isə şeytandır."

"Ən gözəl dərman..."

Qadınların bayramı haqda ibtidai sinifdə oxuyan uşaqların əzbərində olan bir şeir var:

8 martdır, anacan
Gəl öpüm üz gözündən.
Söz verirəm heç zaman
Mən çıxaram sözündən.

Qadın haqda çox şeir yazılıb. Onların sevgisi, o sevgiyə sığınmaq və onların əziyyətini dəyərləndirmək, əzablarını görmək əks cinsin marağ dairəsində olub. Kişi şairlərin bu zərif varlıqlar haqda rəngarəng, yaxşı şeirləri çoxdur. Tofiq Bayram "Qadın ürəyi" şeirində deyir:

Necə rəhmliyə, necə amansız,
Necə mehribandır qadın ürəyi!
Sən onu sındırsan, bil ki, a qansız,
Ağlayan kamandır qadın ürəyi.

T. Bayram qadın ürəyini ən gözəl dərmana bənzədir:

Onunla dünyadır sənə qəfəs də,
Onsuz heç yaşama bu torpaq üstə.
Sevən bir ürəyə axır nəfəsdə
Ən gözəl dərmandır qadın ürəyi.

Həqiqətən də, qadın ürəyi qəfəsi də kişi üçün dünyaya döndərir. O, qadınlara dörd çəkdirməkdə, onları vədəsiz qocaltmaqda həmcinslərini qınayır:

Onu alqaldan da, ucaldan da biz,
Dərd verib, vədəsiz qocaldan da biz.
Qədrini biləndə bu cahanda biz,
Həmişə cavandır qadın ürəyi.

Həssas, zərif varlıqlar haqda yazılan şeirlərdə onların necə insanpərvər, sevdiyi insanlar üçün əziyyətə qatlaşmaları və dərddən, kədərdən qorxmadıqları bir daha vurğulanır. Qadınlar haqda yazılan şeirlərin çoxunda onların zəif, zərif, bəzilərinin aciz və köməksiz olduğu qabardılır. Səməd Vurğunun "Səfil qadın" şeirində də bu nüanslar önə çəkilir:

Dedilər sən böylə deyildin əzəl,
Çiçəklərdən təmiz, güllərdən gözəl,
Bəlkə də arxanca tırəyib qoşan
İllərin yorğununu bir könül varmış.

Bu dünyada
bəlkə sənə ən çox ağlayan
Ən çox ağlatdığı qadın olacaq.

Qadınların ağlamasını istəmir şair. Axı kişilər üçün ən doğma, ən əziz və onları canlarından çox sevən bir varlıqdır qadın...

Göz yaşları yuduqca baş daşımı,
Qəbrində qurcalanıb
deyəcəksən,
İlahi, illər boyu ağlatdığım bu qadın
görən necə saxlayıb
bu qədər göz yaşımı?!

Bu şeir qadınların necə gözəl varlıq olduğunu, kişilərin onların qədir-qiyətini vaxtında bilməli olduqlarını onlara izah edir:

Yeri, yeri, qara paltarlı qadın,
Kiri, kiri, qara paltarlı qadın.
Bu qəbir də min qəbirdən biridi,
baş daşımı bəsdə basdın bağrına.
Bütün mənə ağlayanlar kiridi,
sən də kiri, qəbrim damır, ağlama!..

Ramiz Rövşənin qadınlar haqda yazdığı digər şeir isə "Gör sənəni nə günə qoydular, qadın?!" şeiridir. O, bu şeirdə "Azad qadın heykəli"ni misal çəkir:

Nə üstədən aşağı, baxırsan bizə?
Yoxsa bizə də sən doğmusan, Qadın?
Sənin doğduqların azad deyilsə,
Özün necə azad olmusan, Qadın?

Onun Azad qadın heykəlidən istədikləri var:

Sən bizi təzədən doğ,
azad qadın heykəli
Amma cırdan doğma,
Sən bizi div doğ!
Amma yarımçıq yox,
Bizi bütöv doğ...
Onda sən də
tamam azad olarsan
Ey mənim daş anam
Azad Olarsan.

Ramiz Rövşən "Təpədən dırnağa hirs içindəyəm" şeirində də onları unutmur. Şair, küçənin tənində dilənən qarıya hörmətini poetik dillə ifadə edir:

Heç kəs sığal çəkməz dümağ saçına
O gümüş telindən öpürəm sənini.
Qorxma, pul qoymuram sənini ovcuna
Əyilib əlindən öpürəm sənini.

olduğunu, torpaqla sanki oxşar taleyi paylaşdığını, bir az da torpağa bənzədiyini deyir:

Adamların daş atdığı,
alçaldığı,
unutduğu
qadının alından
torpaq,
torpaq öpər.
Əzilməyin,
tapdanmağın,
unudulmağın
nə olduğunu
bilən torpaq...
Axı qadın
həm də elə
torpaqdı...

Onlar sanki dərddən, əzab-əziyyət çəkmək üçün bu dünyaya gəliblər. Bu şeir də bu nüansı ehtiva edir...

"Əziz ana, can ana..."

Qadınlar haqda yazılan şeirlərin çoxu anadan bəhs edir. Uşaqların sevə-sevə əzbərlədiyi bu şeiri unutmaz. İslam Səfəri "Ana" şeirində analara layiq olduqları qiyməti uşaqların başa düşəcəyi tərzdə verib:

Əziz ana, can ana,
Gözəl mehriban ana!
Böyütdükə bizi sən
Dən düşür saçlarına.

Şeirini digər bəndində ananın həlal südünün təmizliyini vurğulayan İ. Səfəri ananın adının vətənlə birgə çəkilməsini də unutmur:

Qəhrəmanlar anası,
Sevimli, əziz qadın.
Bizim ana Vətənlə,
Qoşa çəkilir adın.

Analar haqda şeirlər çoxdur. Ana itkisinin ağırlığını şairlər poetik dillə önə çəkir... Müqəddəs varlıqlar haqda yazılan hər bir şeir içdən, ruhdan, ürəkdən gəlirdi üçün maraqlıdır...

İncə və həssas varlıqlar haqda daha çox bu cür kədərli şeirlər yazılmasının bir səbəbi var: hər kəs onları xoşbəxt görmək istəyir...